

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№1

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojjakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHIYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
Xayitov Rustam Burxonovich	
BARQAROR MOLIALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
Ibodova Dilsora Ibodovna	
INVESTITION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
Zufarova Zilola Raxim qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
Rahmonqulov Temirbek Eshmatovich	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI	231
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.....	236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimmedova Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIIYASI VA INTEGRATSIIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEYUROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LASHTIRISH MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIISHNING ASOSIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN.....	370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich	
QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)	377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI.....	385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi	
VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH	395
Qo'ziyboyev Umarbek Ulug'bekovich	
ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)	400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI.....	407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLİYALASHTIRISH ARHITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR.....	412
Quliyev Ulug'bek Mirzayevich	
BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLİYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	419
Iminova Nurjahan Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI	423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS.....	438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich	
BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI	442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELARI	446
Kamilov Farxod Shamilevich	
TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI	453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	
РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	459
Юсупов Махамадамин, Закирова Умида Махамадаминовна	
LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI	462
Sadritdinov Baxodir	

YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TEXNOLOGIK RESURLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH	474
Kazakov Olim Sabirovich	
OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI.....	479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI.....	485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li	
BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI.....	496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALAR.....	499
Sheraliyeva Saida Azatovna	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH.....	504
Mizrob Maxmudovich Tashov	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В ПРОЦЕССАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ.....	514
Ли Илларион Георгиевич	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВИДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА УЗБЕКИСТАНА.....	519
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
УСТОЙЧИВОЕ И ЦИФРОВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ	525
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI INNOVATSION ASOSDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURIYATI.....	529
Temurbek Olimovich Mamayunusov	
КОМПЛЕКСНОЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	536
Эркинбаев Якуббой Хушнуд угли	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING DAVLAT QARZ BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA QARZ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH INSTITUTSIONAL VA AMALIY QO'LLANISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH	541
Raxmatov Hamid Hasan o'g'li, Akramov Azizjon Kabirovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SEKTORIDA INSTITUTSIONAL VA INVESTISION OMILLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA QO'SHMA TA'SIRI.....	549
Fayziyev Oybek Raximovich	
INSTITUTIONALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF OECD COUNTRIES' EXPERIENCE IN GOVERNANCE FOR PUBLIC ADMINISTRATION REFORM.....	556
Sarvar Saidov Khairulloyevich	
O'ZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	562
Zaynutdinova Umida Djalalovna, Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI.....	568
Gulnora Mardievna Shadieva, Avazova Charos	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДОВ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ СФЕРЫ УСЛУГ	572
Шадиева Гулнора Мардиевна, Рустамова Фируза	

KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH.....	578
Eminchayev Baxodir Sadikovich	
MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARINING NAZARIY TAHLILI.....	583
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	
AKTIVLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI MAKROIQTISODIY VA INSTITUTSIONAL OMILLARNING TAHLILI.....	587
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING MUAMMOLI KREDITLARI (NPL) KO'RSATKICHI ORQALI BANK TIZIMI BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	594
Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich, Vaxabov A.V.	
AKSIYADORLAR BILAN MANFAATLI MUNOSABATLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AKSIYADORLAR VA ULARNING HUQUQLARINI TA'MINLASH.....	600
Raimov Farrux Avazjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ.....	605
Мирпулатова Луиза Мансуровна, Абдумажидов Шахзод Шерзод угли	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING YAIMDAGI ULUSHI VA UNING IQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	610
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASSTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	615
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
SURXONDARYO VILOYATI ISHLAB CHIQARISH SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGI KO'RSATKICHLARINING STATISTIK TADQIQOTI.....	619
Buriyev Ubaydulla Bozor o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR.....	623
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNI BOSHQARISH MASALALARI.....	630
Yuldasheva Nazokat Muzaffar qizi	
AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING BARQAROR RIVOJLANISH MEKANIZMI: MONITORING VA BAHOLASH TIZIMI.....	635
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI.....	640
Raxmanova Iroda Xasilovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYA QILISH VA RAQAMLASHTIRISH: MUAMMOLAR VA STRATEGIK YO'NALISHLAR.....	645
Turgunov Abror Kadirovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT DAVRIDA BANK XIZMATLARI VA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARNING TARAQQIYOTI.....	650
Muminova Marguba Mamirkulovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	655
Ulashev Xubbim Askarovich	
KADRLAR SIYOSATI VA DAVLAT XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH HAMDA RIVOJLANTIRISHNING MILLIY MODELINI YARATISH.....	659
Turayev Laziz Shokirovich	
BALIQ YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMRADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	664
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	

QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI UNDIRISH JARAYONIDA SOLIQ TAFOVUTINI (VAT GAP) ANIQLASH VA BAHOLASH USULLARI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON SHAROITIDA ADAPTIV YONDASHUV.....	670
Urazmatov Jonibek Musurmanovich	
HUDUDLAR SOLIQ SALOHİYATI: OMILLAR VA NATIJA.....	675
Baxtiyorov Umid Kaxramon o'g'li	
AN'ANAVIY HUNARMANDCHILIKNI RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI INNOVATSION TRANSFORMATSIYA QILISH MEXANIZMLARI.....	680
Ermetov A.I.	
TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHDA SUPPLY CHAIN CONTROL TOWER KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISH AFZALLIKLARI.....	686
Yuldashev Abduxakim Abdukarimovich	
KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA AXBOROT RESURSLARINING BOSHQARUV MODEL VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	691
Yo'ldoshev Nodirbek Ne'matjon o'g'li	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIGA MENTORLIK TIZIMINI TATBIQ QILISHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	696
Xurshida Maxmadaminova	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING HISOB-KITOB VA UNDIRISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	706
Jumanazarov Alisher Toshtemir o'g'li	
ПРАКТИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КЛЮЧЕВЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ФИНАНСАМИ УЗБЕКИСТАНА.....	715
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
KORPORATIV DIVIDEND SIYOSATINING YANGI JIHATLARINI O'RGANISH: RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKAT MISOLIDA.....	723
Eshev Furqat A'zamovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR ASOSIDA "AQLLI SHAHAR" BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH: INSONGA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV.....	730
Raximova Madina Shuxrat qizi	
HUDUDIY IQTISODIY TIZIMLARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY TUZILMALARI.....	737
Umarov Oqil Omiljonovich	
MAMLAKATIMIZ TIJORAT BANKLARINING FOND BOZORIDAGI INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	742
Yuldashev Fozil Turapovich	
MAKROIQTISODIY MUVOZANATNI MODELLASHTIRISHDA MATEMATIK USULLARNING TATBIQI VA PROGNOZLASHTIRISH SAMARADORLIGI.....	749
Abdiraimov Abbos Xolmurodovich	
ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ГОСУДАРСТВАМИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.....	756
Мирзамухамедова Шахзода Акмалжон кизи	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA STRATEGIK MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISH.....	762
Ismadiyarov Alisher Abduraxmon o'g'li	
СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СОСТОЯНИЙ ЧЕЛОВЕКА ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИМИ ОБОРОТАМИ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	766
Жумаев Шавкат ХХХ	
SUV XO'JALIGI SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	769
Dilshod Pulatov, Dildora Mirzaeva	
МЕТОДЫ СБОРА И АНАЛИЗА ДАННЫХ ДЛЯ ОЦЕНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ЦИФРОВЫХ ИНВЕСТИЦИЙ.....	776
Каракулов Фарход Зайпудинович	

HEΦOPMAJbHAA3AHATOCb И TEHEBAACTOPOH AЭKOHOМИKИ PЕСПУБЛИKИ YЗБEKИCTAH: AHAJИЗ CTpyKTypHbIX BbI3OBOP И ГОCУДAPCTBEHHbIX MEPA ПO ЛEГAJИЗАЦИИ	782
Cалахyтдиновa Юлдуз Голибовна	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISH MODELLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI	787
Xalikov Akmal Xolboyevich	
TIJOPAT BANKLARDA MOLIYAVIY XIZMATLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI	793
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	

UO'K:336.76
JEL: R87

TIJORAT BANKLARDA MOLIYAVIY XIZMATLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI

Roziqov Behzod Bahrom o'g'li

Fan va texnologiyalar universiteti Iqtisodiyot kafedrası dotsenti,
iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil izlanuvchisi.
ORCID: 0009-0009-7693-3288
E-mail: Graf-6512@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada tijorat banklarining raqobatbardoshligini, faoliyat samaradorligini hamda qiymat taklifini oshirishga qaratilgan moliyaviy xizmatlarni rivojlantirish strategiyalari tahlil qilinadi. Global texnologik rivojlanish va mijozlar ehtiyojlarining tezkor o'zgarishi sharoitida tijorat banklari bozor talablariga moslashish hamda innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarurati bilan yuzma-yuz kelmoqda. Tadqiqotda banklarning barqaror o'sishini ta'minlash va mijozlar ehtiyojlarini maksimal darajada qondirishga xizmat qiluvchi asosiy strategik yo'nalishlar aniqlangan. Xususan, raqamli transformatsiya, mahsulot va xizmatlar portfelini kengaytirish, mijozlar tajribasini takomillashtirish, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini oshirish, risklarni boshqarish tizimini mustahkamlash, inson kapitaliga investitsiyalarni ko'paytirish hamda barqaror moliyalashtirish amaliyotlarini rivojlantirish muhim yo'nalishlar sifatida asoslab berilgan. Ushbu strategiyalarning izchil amalga oshirilishi tijorat banklarining moliyaviy xizmatlar bozoridagi yetakchi mavqeini mustahkamlashga, biznes o'sishini rag'batlantirishga hamda iqtisodiy va ijtimoiy farovonlikka erishishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, moliyaviy xizmatlar, raqamli transformatsiya, mahsulot takliflari, mijozlar tajribasi, moliyaviy inklyuziya, risklarni boshqarish, inson kapitali, barqaror moliyalashtirish, innovatsiyalar.

Abstract. This article examines strategies for the development of financial services aimed at enhancing the competitiveness, operational efficiency, and value proposition of commercial banks. In the context of global technological advancement and rapidly evolving customer preferences, commercial banks face the need to adapt to changing market demands and implement innovative approaches. The study identifies key strategic directions that support sustainable growth and maximize customer satisfaction. In particular, the importance of digital transformation, expansion of product and service portfolios, improvement of customer experience, enhancement of financial inclusion, strengthening of risk management systems, increased investment in human capital, and the development of sustainable finance practices is substantiated. The consistent implementation of these strategies enables commercial banks to strengthen their leadership positions in the financial services market, stimulate business growth, and contribute to broader economic and social well-being.

Key words: commercial banks, financial services, digital transformation, product offerings, customer experience, financial inclusion, risk management, human capital, sustainable finance, innovation.

Аннотация. В статье рассматриваются стратегии развития финансовых услуг, направленные на повышение конкурентоспособности, эффективности деятельности и ценностного предложения коммерческих банков. В условиях глобального технологического развития и стремительно меняющихся потребностей клиентов коммерческие банки сталкиваются с необходимостью адаптации к требованиям рынка и внедрения инновационных подходов. В исследовании определены ключевые стратегические направления, обеспечивающие устойчивый рост банков и максимальное удовлетворение потребностей клиентов. В частности, обоснована значимость цифровой трансформации, расширения продуктового и сервисного портфеля, совершенствования клиентского опыта, повышения доступности финансовых услуг, укрепления системы управления рисками, увеличения инвестиций в человеческий капитал и развития практик устойчивого финансирования. Последовательная реализация данных стратегий способствует укреплению лидирующих позиций коммерческих банков на рынке финансовых услуг, стимулированию роста бизнеса, а также достижению экономического и социального благополучия.

Ключевые слова: коммерческие банки, финансовые услуги, цифровая трансформация, продуктовые предложения, клиентский опыт, финансовая доступность, управление рисками, человеческий капитал, устойчивое финансирование, инновации.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi bank tizimi ikki pog'onali tuzilishga ega bo'lib, birinchi pog'onada mamlakatning Markaziy banki, ikkinchi pog'onada esa tijorat banklari faoliyat yuritadi.

O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki faoliyatining asosiy huquqiy poydevori 1995-yil 21-dekabrda qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasining Markaziy banki to'g'risida"gi 154-I-sonli Qonuni¹ bilan belgilanadi. Mazkur Qonun Markaziy bankning mamlakat pul-kredit tizimi barqarorligini ta'minlovchi yetakchi institut sifatidagi maqomini yanada mustahkamladi.

Qonunda Markaziy bank va Hukumat o'rtasidagi o'zaro munosabatlar aniq va batafsil belgilab berilgan. Xususan, Markaziy bank o'z vakolatlari doirasida mustaqil organ ekanligi, davlat Markaziy bankning majburiyatlari bo'yicha, Markaziy bank esa davlatning majburiyatlari bo'yicha javobgar emasligi qat'iy tarzda mustahkamlab qo'yilgan [16]. Ushbu normalar pul-kredit siyosatini yuritishda Markaziy bankning institutsional mustaqilligini ta'minlashga xizmat qiladi.

"O'zbekiston Respublikasining Markaziy banki to'g'risida"gi Qonunda Markaziy bankning kredit tashkilotlari faoliyatini tartibga solish va nazorat qilish borasidagi vakolatlari belgilangan. Jumladan, Markaziy bank bank nazoratining masofaviy hamda inspeksion shakllarini qo'llash huquqiga ega bo'lgan vakolatli organ sifatida belgilangan. Shuningdek, Markaziy bank tijorat banklari ustav kapitalining eng kam miqdoriga nisbatan talablar belgilash hamda ushbu talablarni o'zgartirish vakolatiga ega.

Mulkchilik shakliga ko'ra, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki davlat banki hisoblanadi, chunki uning ustav kapitali to'liq davlat budjeti mablag'lari hisobidan shakllantiriladi. Bundan tashqari, Markaziy bank tijorat banklari va boshqa kredit tashkilotlari faoliyatini litsenziyalash vakolatiga ham ega.

O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ijro etuvchi hokimiyat organlariga bo'ysunmaydi, balki O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatiga hisobot beradi, bu esa uning faoliyatida ochiqlik va institutsional mustaqillikni ta'minlaydi.

Markaziy bank faoliyatini tartibga soluvchi muhim huquqiy asoslardan yana biri "Valyutani tartibga solish to'g'risida"gi Qonun hisoblanadi. Mazkur Qonunning 10-moddasiga muvofiq, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki valyutani tartibga soluvchi organ sifatida belgilangan. Shuningdek, Qonunning 20-moddasida Markaziy bankning valyuta munosabatlari sohasida davlat organi sifatidagi maqomi mustahkamlangan.

Shuningdek, 1996-yil 25-aprelda "Banklar va bank faoliyati to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi 216-I-sonli Qonunining² qabul qilinishi bilan bank tizimining ikkinchi pog'onasini tashkil etuvchi tijorat banklari faoliyatining me'yoriy-huquqiy asoslari yanada mustahkamlandi va ularning faoliyat mexanizmlari to'liq huquqiy jihatdan tartibga solindi [16].

Mazkur Qonunda tijorat banklarining huquq va majburiyatlari, amalga oshiradigan operatsiyalari, vakolatlari hamda bank faoliyatiga oid boshqa muhim masalalar aniq va tizimli ravishda belgilab qo'yilgan. Qonunning 7-moddasida mamlakatimizda banklar mulkchilikning har qanday shakli asosida aksiyadorlik jamiyati tarzida tashkil etilishi mumkinligi mustahkamlangan. Bu holat yagona davlat mulkchiligidan farqli ravishda ko'p ulushli mulkchilik asosidagi banklarni tashkil etish uchun keng imkoniyatlar yaratdi.

Shu bilan birga, bank faoliyatidan manfaatdor asosiy subyektlar bank ta'sischilari, ya'ni aksiyadorlar hisoblanadi. Shuning uchun tijorat banklarida aksiyadorlar manfaatlarini himoya qilish ustuvor vazifalardan biri sifatida qaraladi. Mazkur yo'nalishda muhim huquqiy asos sifatida 1996-yil 26-aprelda qabul qilingan "Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"³gi O'zbekiston Respublikasi 223-I-sonli Qonuni alohida ahamiyatga ega. Ushbu Qonun 2014-yil 6-mayda⁴ O'RQ-370-sonli qarorda yangi tahrirda qayta qabul qilingan.

Qonunda aksiyadorlik jamiyatlarining tashkiliy-huquqiy asoslari, ularning faoliyat prinsiplari, aksiyadorlarning huquqlari va majburiyatlari hamda manfaatlarini himoya qilish mexanizmlari batafsil yoritib berilgan. Bu esa mamlakatimizda tijorat banklarida korporativ boshqaruvni shakllantirish va rivojlantirish, shuningdek, moliyaviy xizmatlar sifatini oshirish uchun mustahkam huquqiy zamin yaratdi.

Har qanday iqtisodiy faoliyatning ishonchli, samarali va barqaror amalga oshirilishi uning milliy va xalqaro me'yoriy talablarga muvofiqligi bilan bevosita bog'liq. Mazkur talablarga rioya etilish darajasi, asosan, auditorlik tashkilotlari tomonidan o'tkaziladigan tekshiruvlar va ularning xulosalari orqali xolisona baholanadi. Shu nuqtayi nazardan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 1996-yil 24-iyulda qabul qilingan "Respublikada bank auditi tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-1500 Farmoni⁵ mamlakatimizda tijorat banklari faoliyatini auditdan o'tkazish tizimini rivojlantirishda muhim bosqich bo'ldi.

1 O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 21.12.1995 yildagi 154-I-son <https://lex.uz/docs/-72266?ONDATE=13.01.1996%2000>

2 O'zbekiston Respublikasi Qonuni, 25.04.1996 yildagi 216-I-son <https://lex.uz/docs/-2681?ONDATE=22.02.1997%2000>

3 O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 26.04.1996 yildagi 223-I-son <https://lex.uz/docs/-6567?otherlang=1>

4 O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 06.05.2014 yildagi O'RQ-370-son <https://lex.uz/docs/-2382409>

5 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 24.07.1996 yildagi PF-1500-son <https://lex.uz/docs/-177161?ONDATE=30.04.2021>

Mazkur Farmon natijasida qisqa muddat ichida respublika tijorat banklari xalqaro miqyosda e'tirof etilgan auditorlik kompaniyalari tomonidan audit tekshiruvlaridan o'tkazila boshlandi. Bu holat bank tizimida shaffoflikni oshirish, moliyaviy hisobotlarning ishonchligini ta'minlash hamda investitsiyaviy jozibadorlikni kuchaytirishga xizmat qildi.

Bugungi kunda an'anaviy bank xizmatlari bilan bir qatorda raqamli banking xizmatlari jadal rivojlanib, bank sektorining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Banklar xizmatlar turini doimiy ravishda takomillashtirib borishi ularning daromadlarini oshirish, mijozlar bazasini kengaytirish va bozor raqobatbardoshligini mustahkamlash imkonini bermocda. Shu bois moliyaviy xizmatlar sanoatining rivojlanish sur'atlari sezilarli darajada tezlashmoqda.

Yuqorida tahlil qilingan FinTech tendensiyalari mijozlar ehtiyojlari va talablariga mos ravishda shakllanib, moliyaviy xizmatlar provayderlariga moliyaviy ma'lumotlardan samarali foydalanish, shaffoflikni oshirish, tranzaksiyalarni tezkor qayta ishlash, masofaviy xizmatlar ko'rsatish, ishonchli identifikatsiya usullarini joriy etish hamda mijozlar bilan munosabatlarni uzoq muddatli rivojlantirish imkonini bermocda.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili tijorat banklarida barqaror rivojlanish tamoyillarining ahamiyati tobora ortib borayotganini ko'rsatadi. Xususan, banklar faoliyatida yashil bank amaliyotlari kengroq joriy etilmoqda. Kelgusida ushbu strategiyalarning barqaror rivojlanish natijalariga erishishdagi samaradorligini, shuningdek, tez o'zgaruvchan global muhit sharoitida tijorat banklarining barqarorligi va raqobatbardoshligini ta'minlashdagi rolini chuqur o'rganish dolzarb ilmiy vazifa bo'lib qolmoqda.

O'zbekiston Respublikasi bank tizimi va bank sektorini rivojlantirish tendensiyalarini asoslash maqsadida 2020–2025-yillarda O'zbekiston Respublikasi bank tizimini isloh qilish strategiyasi hamda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini amalga oshirish mexanizmlarining institutsional ta'minoti baholanmoqda. Xususan, "O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy aloqalar milliy banki" unitar korxonasini aksiyadorlik jamiyatiga ("O'zmilliybank" AJ) aylantirish, 2021–2025-yillarda bank sektori sub'yektlarini xususiyalashtirish, bank xizmatlarini modernizatsiya qilish hamda respublika tijorat banklari faoliyatini raqamli transformatsiya qilish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Shu bilan birga, bank va moliya tizimida yillik kreditlash hajmini 40 mlrd AQSh dollariga yetkazish hamda bank omonatlari hajmini bir necha barobarga oshirish istiqbolli maqsadlar sifatida belgilangan. O'zbekiston tijorat banklari tomonidan jalb qilingan omonatlar hajmi 2020–2024-yillar oralig'ida barqaror o'sish sur'atlarini namoyon etdi. Jumladan, 2020-yilda jami omonatlar hajmi 2,2 trln so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda ushbu ko'rsatkich 5,6 trln so'mga yetdi. Bu esa to'rt yil davomida omonatlar hajmining qariyb 2,5 barobarga oshganini ko'rsatadi. Ushbu ijobiy dinamika bank sektorining moliyaviy barqarorligi va aholi ishonchining ortib borayotganidan dalolat beradi. Shu bilan birga, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasida belgilangan uzoq muddatli maqsadlarga bosqichma-bosqich erishish istiqbollari saqlanib qolmoqda [14].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tadqiqot doirasida tijorat banklari vakillari, bank rahbarlari, mijozlar, moliyaviy faoliyatni tartibga soluvchi organlar hamda soha mutaxassislarini o'z ichiga oluvchi maqsadli auditoriya aniqlandi. Barqaror bank amaliyotlari bo'yicha tegishli bilim va tajribaga ega ishtirokchilarni tanlash maqsadida maqsadli tanlab olish (purposive sampling) usulidan foydalanildi.

Shuningdek, moliyaviy xizmatlar sifatini oshirish va barqaror rivojlanish bilan bog'liq asosiy o'zgaruvchilar aniqlanib, ular bir nechta guruhlariga ajratildi. Xususan, moliyaviy ko'rsatkichlar (rentabellik, aktivlar sifati, likvidlik), barqarorlik ko'rsatkichlari (uglerod izi, ijtimoiy ta'sir, boshqaruv amaliyotlari) hamda moliyaviy xizmatlar sifatini yaxshilash strategiyalari (raqamli transformatsiya, mahsulotlarni diversifikatsiya qilish) alohida tahlil obyektlari sifatida belgilandi.

Bundan tashqari, maqolada so'rovnoma natijalari va moliyaviy faoliyat ko'rsatkichlarini chuqur tahlil qilish maqsadida statistik usullar, jumladan, regressiya tahlili va korrelyatsiya tahlilidan foydalanildi. Ushbu yondashuv tadqiqot natijalarining ishonchligi va ilmiy asoslanganligini oshirishga xizmat qildi.

Korporativ moliyaviy xizmatlar korporatsiyalarning moliyaviy faoliyatini samarali boshqarishda muhim ahamiyatga ega. Franco Modigliani va Merton Miller tomonidan ilgari surilgan Modigliani–Miller teoremasiga ko'ra, mukammal bozor sharoitida firmaning qiymati uning qarz yoki kapital orqali moliyalashtirilish usuliga bog'liq bo'lmaydi [2]. Mazkur teorema soliqlar, bankrotlik xarajatlari va axborot assimetriyasi omillari hisobga olinmagan sharoitda kapital tuzilmasi firmaning umumiy qiymatiga bevosita ta'sir ko'rsatmasligini anglatadi.

Shu bilan birga, real iqtisodiy sharoitlarda korporativ moliyaviy xizmatlar firmalarda kapitalni jalb qilish, qo'shilish va qo'shib olish jarayonlari, kapital tuzilmasini optimallashtirish, moliyaviy rejalashtirish hamda xatarlarni boshqarish kabi strategik qarorlarni qabul qilishda muhim rol o'ynaydi. Samarali tashkil etilgan korporativ moliya xizmatlari firmalarning o'sishi, moliyaviy barqarorligi va bozor qiymatini oshirishga xizmat qiladi.

Iqtisodchi olim F.I. Mirzayevning fikriga ko'ra, bank xizmatlari bank daromadlarining o'sishini ta'minlovchi, shuningdek, xususiy va korporativ banklar hamda iqtisodiyot ehtiyojlarini qondirishga yo'naltirilgan bank tadbirkorligining an'anaviy sohasi hisoblanadi [3].

Shuningdek, B.T. Berdiyarov va O.A. Ortiqov bank aktiv operatsiyalarini iqtisodiy mazmuniga ko'ra ikki yirik guruhga — bank likvidligini ma'lum darajada saqlab turish uchun amalga oshiriladigan operatsiyalar hamda daromad olishga qaratilgan operatsiyalarga ajratadilar. Ularning ta'kidlashicha, ushbu ikki guruh o'rtasidagi muvozanat bank faoliyatining sifat jihatidan barqarorligini ta'minlash imkonini beradi [4].

Mazkur tadqiqot metodologiyasiga rioya qilgan holda, tijorat banklarida moliyaviy xizmatlar sifatini oshirish strategiyalarini barqaror rivojlanish maqsadlari bilan uyg'un holda chuqur va tizimli o'rganish imkoniyati yaratiladi. Bu esa nafaqat akademik bilimlar bazasini boyitadi, balki bank amaliyotida qo'llash mumkin bo'lgan aniq ilmiy-amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga ham xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot davomida tijorat banklari faoliyatida moliyaviy xizmatlarni diversifikatsiya qilish tushunchasi keng qamrovda tahlil qilindi. Diversifikatsiya bank faoliyatida tavakkalchilikni kamaytirish hamda daromad manbalarini kengaytirish maqsadida xizmat turlarini, mijozlar segmentlarini yoki bozor yo'nalishlarini kengaytirish jarayoni sifatida talqin etiladi. Mazkur yondashuv banklarning barqaror faoliyat yuritishi va o'zgaruvchan bozor sharoitlariga moslashuvchanligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tijorat banklari faoliyatida diversifikatsiya, avvalo, kreditlash xizmatlarini turli tarmoqlar va mijozlar segmentlariga yo'naltirish, to'lov va hisob-kitob xizmatlarini zamonaviy raqamli platformalar — mobil ilovalar, onlayn-banking va QR-to'lovlar orqali kengaytirish, investitsion xizmatlar ko'rsatish, sug'urta, lizing, faktor va forfeyting kabi moliyaviy xizmatlarni joriy etish, shuningdek, valyuta operatsiyalarini rivojlantirish hamda eksport–import faoliyatini moliyalashtirishni kuchaytirish orqali amalga oshiriladi. Ushbu yo'nalishlar banklarning xizmatlar portfelini boyitib, ularning bozor imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Moliyaviy xizmatlarni diversifikatsiya qilish bank faoliyati uchun qator muhim afzalliklarni ta'minlaydi. Xususan, daromad manbalarining ko'p qirrali bo'lishi tavakkalchilik darajasini pasaytiradi, chunki bir yo'nalishdagi yo'qotishlar boshqa yo'nalishdagi daromadlar hisobiga qoplanishi mumkin. Shu bilan birga, diversifikatsiya banklarning daromad bazasini kengaytirib, ularning moliyaviy barqarorligini mustahkamlaydi, xizmatlar assortimenti kengayishi esa raqobatbardoshlikni kuchaytirib, mijozlar sonining ortishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bundan tashqari, diversifikatsiya innovatsion rivojlanishni jadallashtirib, yangi texnologiyalarni joriy etish orqali mijozlar uchun qulay va sifatli moliyaviy xizmatlar yaratilishiga zamin hozirlaydi.

O'zbekiston bank tizimida moliyaviy xizmatlarni diversifikatsiya qilish jarayoni so'nggi yillarda raqamli transformatsiya bosqichi bilan uzviy bog'liq holda rivojlanmoqda. "Raqamli bank", "onlayn kreditlash" va "mobil banking" kabi xizmatlar keng joriy etilib, banklarning operatsion samaradorligini oshirish va mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilashga xizmat qilmoqda. Xususan, ayrim bank va raqamli platformalar tomonidan innovatsion to'lov va kredit mahsulotlari yo'lga qo'yilmoqda, milliy banklar esa xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikda investitsion loyihalarni moliyalashtirish orqali xizmatlar ko'lamini kengaytirmoqda. Shuningdek, banklarning fintex kompaniyalari bilan hamkorligi yangi moliyaviy mahsulotlar va xizmatlarni yaratish imkonini bermoqda.

Kelgusida tijorat banklarida moliyaviy xizmatlarni diversifikatsiya qilish jarayonining yanada chuqurlashishi kutilmoqda. Jumladan, sun'iy intellektga asoslangan tahliliy xizmatlar, masofaviy identifikatsiya va blokcheyn texnologiyalarini joriy etish orqali raqamli bank mahsulotlarini rivojlantirish, yashil moliya yo'nalishida ekologik loyihalarni moliyalashtirish hamda "yashil" obligatsiyalar chiqarishni kengaytirish, islom moliyasi xizmatlari doirasida foizsiz moliyalashtirish, murabaha va ijara asosidagi operatsiyalarni takomillashtirish istiqbolli yo'nalishlar sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu bilan birga, kichik biznes va startaplar uchun maxsus moliyaviy dasturlar, inkubatsiya va investitsiya xizmatlarini joriy etish hamda moliyaviy inklyuziyani kengaytirish orqali aholi va kichik tadbirkorlarning bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini oshirish bank sektorining barqaror va inklyuziv rivojlanishiga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tijorat banklari ustav kapitalining minimal me'yorlarini belgilovchi asosiy tartibga soluvchi organ hisoblanadi. Bank tizimini yanada isloh qilish va erkinlashtirish jarayonlari doirasida Markaziy bank tomonidan yangi tashkil etiladigan banklar ustav kapitalining eng kam miqdorini bosqichma-bosqich oshirib borish hamda uni 2030-yil 1-yanvar sanasiga qadar belgilangan darajalarga yetkazish bo'yicha takliflar amaliyotga joriy etildi. Ushbu yondashuv bank sektorining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash va uning institutsional rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan.

Mazkur islohotlar doirasida tijorat va xususiy banklarning kapitallashuv darajasini oshirish, qo'shimcha aksiyalar va boshqa qimmatli qog'ozlarni emissiya qilish va joylashtirish, shuningdek, yuridik hamda jismoniy shaxslardan jalb etiladigan depozitlar hajmini kengaytirish hisobiga bank aktivlarini ko'paytirishga yo'naltirilgan 2020–2030-yillarga mo'ljallangan dasturlarni ishlab chiqish bo'yicha tavsiyalar berildi [14]. Shu bilan birga, tijorat banklarining regulyativ kapitali bank aktivlarining umumiy hajmiga nisbatan 10 foizdan kam bo'lmasligi talabi majburiy me'yor sifatida belgilandi.

Tijorat va xususiy banklarning aksiyadorlik jamiyatlarini samarali va ishonchli boshqarishda faol hamda kengroq ishtirok etishi respublika bank tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Banklarni xususiylashtirish jarayonida ularning ishtirokini kengaytirish maqsadida tijorat banklariga qimmatli qog'ozlarning birlamchi bozorida qatnashish, shuningdek, xususiylashtirilayotgan korxonalar aksiyalarining 50 foizgacha qismini belgilangan tartibda sotib olish huquqi berildi. Bundan tashqari, tijorat banklari aksiyalari (ulushlari) bo'yicha jismoniy shaxslar tomonidan dividend shaklida olingan daromadlar 2026-yil 1-yanvar sanasiga qadar soliqqa tortishdan ozod qilindi, bu esa investitsion faollikni oshirishga xizmat qilmoqda.

Aholi turmush darajasini oshirishda ipoteka va iste'mol kreditlarining ahamiyati alohida o'rin tutadi. Mamlakatda aholi farovonligini ta'minlash, ipoteka va iste'mol kreditlarini berishni rag'batlantirish hamda ularning huquqiy asoslarini mustahkamlash maqsadida 2016-yil 4-oktyabr sanada qabul qilingan "Ipoteka to'g'risida"gi Qonun hamda 2017-yil 6-may sanada qabul qilingan "Iste'mol krediti to'g'risida"gi Qonun amaliyotga joriy etildi. Ushbu normativ-huquqiy hujjatlar banklar tomonidan aholiga iste'mol va ipoteka kreditlarini ajratish imkoniyatlarini kengaytirib, mijozlar talablariga mos moliyaviy xizmatlar ko'rsatish jarayonini jadallashtirdi.

Bank sektorida amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida banklarni xususiylashtirish masalalariga ham alohida e'tibor qaratilmoqda. Oldingi davrlarda O'zbekiston Respublikasi Davlat mulki qo'mitasi, Moliya vazirligi va Markaziy bank ishtirokida ayrim yirik banklarni xususiylashtirish bo'yicha izchil chora-tadbirlar amalga oshirilgan bo'lsa, so'nggi yillarda ushbu jarayon yangi bosqichga ko'tarildi. Xususan, 2024-yil sentabr oyida imzolangan kelishuv memorandumida ipoteka-bankni xususiylashtirish bo'yicha muhim bitimga erishildi.

Mazkur bitim doirasida Ipoteka-bankni xususiylashtirish bo'yicha oldi-sotdi shartnomasi Toshkent shahrida OTP Bank nomidan Boshqaruv raisi – bosh direktor Sándor Csányi va bosh direktor o'rinbosari László Wolf, O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi nomidan moliya vaziri Timur Ishmetov, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi nomidan Bosh vazir – investitsiyalar va tashqi savdo vaziri Jamshid Xodjaev tomonidan imzolandi.

Kelishuv shartlariga ko'ra, OTP Bank O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligiga tegishli bo'lgan Ipoteka-bank aksiyalarining 100 foizini (jami aksiyalarning qariyb 97 foizi) ikki bosqichda sotib oladi: dastlab aksiyalarning 75 foizi, uch yildan so'ng esa qolgan 25 foizi xarid qilinadi [14]. Ipoteka-bankning bank bozorida ulushi 8,5 foizni tashkil etib, u O'zbekistonning beshinchi yirik banki hisoblanadi hamda chakana mijozlar soni 1,6 milliondan ortiqni tashkil etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tijorat banklarida moliyaviy xizmatlarni diversifikatsiya qilish nafaqat daromadlarni oshirishga, balki butun bank tizimining barqaror va uzluksiz rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiluvchi muhim strategik jarayon hisoblanadi. Kelgusida raqamli transformatsiya, islom moliyasi, yashil moliya hamda innovatsion moliyaviy xizmatlarning kengayishi O'zbekiston bank sektorining sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilishiga zamin yaratadi. Shu bois moliyaviy xizmatlarni diversifikatsiya qilish tijorat banklari faoliyatining strategik ustuvor yo'nalishi sifatida qaralishi lozim.

Tijorat banklarida moliyaviy xizmatlarni diversifikatsiya qilish jarayonini jadallashtirish maqsadida, eng avvalo, raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish hamda fintex texnologiyalarini bank amaliyotiga keng joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Banklar tomonidan mijozlar segmentlariga moslashtirilgan innovatsion moliyaviy mahsulotlarni ishlab chiqish moliyaviy inklyuziyani oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, yashil moliya va islomiy moliya instrumentlarini bosqichma-bosqich amaliyotga tatbiq etish banklarning daromad bazasini diversifikatsiya qilish va barqaror moliyaviy natijalarga erishish imkonini kengaytiradi.

Bundan tashqari, risklarni boshqarish tizimini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish, inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarni ko'paytirish hamda bank-mijoz munosabatlarida innovatsion yondashuvlardan foydalanish bank sektorida uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIOTLAR RO'YXATI

1. Hamidi, H., & Nourani, M. (2020). Green banking practices: A systematic literature review. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(1), 3–22.
2. Modigliani, F., & Miller, M. (2018). Financial markets development, business cycle, and bank risk: Evidence from the GCC countries. *Research in International Business and Finance*, 46, 418–442.

3. Mamadiyarov, Z. T. (2021). Banklarni transformatsiya qilish sharoitida masofaviy bank xizmatlari bilan bog'liq risklarni boshqarish. *Экономика и финансы (Ўзбекистан)*, № 5 (141).
4. Berdiyarov, B. T., & Ortiqov, O. A. (2020). COVID-19 koronavirus pandemiyasi sharoitida O'zbekistonda bank sohasini transformatsiyalash jarayonini jadallashtirish. *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy elektron jurnali*, № 5 (sentabr-oktyabr).
5. Abdullaeva, Sh. Z. (2003). *Bank ishi: darslik*. Toshkent. 312 b.
6. Casu, B., Girardone, C., & Molyneux, P. (2006). *Introduction to banking*. Pearson Education. 526 p.
7. Berdiyarov, B. T. (2002). *Tijorat banklari aktiv operatsiyalarining daromadliligi (i.f.n. dissertatsiyasi avtoreferati)*. Toshkent. 20 b.
8. Berger, A. N., & Goyal, V. K. (2009). Technological advancements in banking: Mobile banking, online platforms, and digital wallets. *Journal of Financial Economics*, 94(2), 185–202.
9. Bernards, N. (2022). *Fintech and its limits: A critical history of poverty finance – colonial roots and neoliberal failures*. Pluto Press, 154–178.
10. Bilotta, N., & Romano, S. (2019). Tech giants in banking: The implications of a new market power. *Istituto Affari Internazionali (IAI)*.
11. Calomiris, C. W., & Haber, S. H. (2014). *Fragile by design: The political origins of banking crises and scarce credit*. Princeton University Press. 49 p.
12. Hsu, S., & Li, J. (2020). *China's fintech explosion: Disruption, innovation, and survival*. Columbia University Press, 185–201.
13. Keynes, J. M. (1936). *The general theory of employment, interest, and money*.
14. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2018). Bank xizmatlari ommabopligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida Qaror. 2018-03-23, PQ-3620-son. <https://lex.uz/docs/-3593541>
15. Siddik, M. N. A., & Islam, M. A. (2020). The nexus between financial development and environmental quality: Evidence from Asian economies. *Environmental Science and Pollution Research*, 27(18), 22694–22706.
16. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Rasmiy veb-sayt: www.cbu.uz
17. Graf-6512@mail.ru

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
